

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра загального та германського мовознавства

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Загальне та слов'янське мовознавство**

Освітня програма «Польська мова та література»

Спеціальність 035 Філологія  
035.033 Слов'янські мови та літератури  
(переклад включно), перша – польська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри  
Протокол № 1 від “29” серпня 2018 р.

## ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

<b>1. Загальна інформація</b>	
<b>Назва дисципліни</b>	Загальне та слов'янське мовознавство
<b>Викладач (-і)</b>	Дрогомирецький П.П.
<b>Контактний телефон викладача</b>	0955271464
<b>E-mail викладача</b>	drogomyr1955@ukr.net
<b>Формат дисципліни</b>	лекції, практичні заняття
<b>Обсяг дисципліни</b>	6 кредитів ЄКТС
<b>Посилання на сайт дистанційного навчання</b>	www.d-learn.pnu.edu.ua
<b>Консультації</b>	понеділок 13.30
<b>2. Анотація до курсу</b>	
<p>«Загальне та слов'янське мовознавство» – завершальний і узагальнювальний курс в системі мовної підготовки студентів філологічних факультетів. Якщо метою пропедевтичного курсу «Вступ до мовознавства» є опанування основних понять і методів науки про мову, то метою курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» є представлення мовознавства як системи наукового знання про мову в складі філології, розгляд методології мовознавства як гуманітарної науки, основних напрямів і перспектив фундаментальних і прикладних досліджень мови.</p> <p>Зміст дисципліни охоплює розгляд: 1) місця мовознавства в системі філологічних дисциплін; 2) предмета мовознавчого дослідження; 3) методології мовознавства; 4) теорії наукового і практичного застосування науки про мову; 5) напрямів і шкіл мовознавства.</p>	
<b>3. Мета та цілі курсу</b>	
<p><b>Метою</b> курсу “Загальне та слов'янське мовознавство” є опанування лінгвістичної теоретичної бази з врахуванням попереднього навчального досвіду, поглиблення знань студентів щодо основних загальнолінгвістичних проблем, сформування цілісних уявлень про лінгвальну діяльність, мову і мовлення.</p> <p><b>Завданнями</b> курсу «Загальне та слов'янське мовознавство» є ознайомлення й засвоєння студентами-випускниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– предмета, завдань і значення мовознавства, його місця в системі наук;</li> <li>– природи мови, її сутності й функцій;</li> <li>– структурно-системної організації мови;</li> <li>– соціальну зумовленість розвитку й функціонування мови;</li> <li>– закономірностей історичного розвитку мови;</li> <li>методів і прийомів наукового дослідження мови</li> </ul>	
<b>4. Результати навчання (компетентності)</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- здатність самостійно набувати та удосконалювати необхідні знання та вміння шляхом опрацювання лекційного матеріалу та теоретичної літератури з тем курсу;</li> <li>- здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень;</li> <li>- вміння аналізувати історичні закономірності розвитку лінгвістичних напрямів, філософське підґрунтя появи тих чи інших лінгвістичних концепцій, різні погляди вчених щодо наукової парадигми лінгвістики.</li> </ul>	

- знання мовознавчих термінів та сучасної проблематики лінгвістики.
- здатність використати теоретичні знання при написанні наукових праць (наукових рефератів, дипломних, магістерських робіт), аналізувати на належному науковому рівні мовний матеріал.

### 5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	120

### Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	035 Філологія 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська	1	Н

### Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літе- рату- ра	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін викона ння
<p><b>Тема 1.</b> Предмет, зміст і основні завдання загального мовознавства. Допорівняльно-історичне мовознавство.</p> <p>1. Індійське мовознавство. Граматика Паніні.</p> <p>2. Мовознавство Давньої Греції та Риму. Китайське граматичне вчення.</p> <p>3. Всезагальна раціональна граматики А.Арно і К.Лансло і її роль у становленні загального мовознавства.</p> <p>4. Питання філософії мови в працях Ф. Бекона, Р. Декарта, Д. Локка, Г. Лейбніца.</p>	Лекція, групова робота, практичне заняття	5, 8, 10	Проблемні завдання: 1. Чим зумовлене виникнення мовознавства в Давній Індії та Давній Греції? 2. Охарактеризуйте стан лінгвістичної думки Західної Європи в середні віки?	5	березень
<p><b>Тема 2.</b> Зародження порівняльно-історичного мовознавства. Лінгвістична концепція В. фон Гумбольдта.</p> <p>1. Передумови виникнення порівняльно-історичного методу.</p> <p>2. Ф. Бопп, Я. Грім, Р. Раск, О. Востоков – основоположники порівняльно-історичного мовознавства. Характеристика їхніх основних праць, напрямів лінгвістичних досліджень.</p> <p>3. Філософські основи лінгвістичної концепції В. фон Гумбольдта.</p> <p>4. Мова як діяльність і творче начало.</p> <p>5. Мова і дух народу.</p> <p>6. Проблема співвідношення мови і</p>	Лекція, практичне заняття	1, 2, 5, 7, 8, 10	Проблемне завдання: 1. Чому В. Гумбольдта вважають основоположником загального мовознавства?	5	березень

<p>мислення. Питання походження і розвитку мови. 7. Типологічна класифікація мов. 8. Вчення про внутрішню форму мови. Антиномії мови за Гумбольдтом. 9. Вплив ідей Гумбольдта на розвиток мовознавства.</p>					
<p><b>Тема 3.</b> Молодограматизм. Критика молодогограматизму і пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX-на початку XX ст.: Школа «слів і речей», неолінгвістика, Школа естетичного ідеалізму. 1. Індивідуальний психологізм як основа лінгвістичної концепції молодогограматиків. Вчення про фонетичні закони і аналогії як методологічну базу вивчення розвитку мови. Теза про необхідність вивчення живих мов і діалектів для пізнання законів розвитку мови. Створення фонетики як самостійної наукової дисципліни. Зародження семасіології. 2. Історико-культурні течії в мовознавстві кінця XIX – першій половині XX століття (Школа «слів і речей», Школа естетичного ідеалізму).</p>	Лекція, практичне заняття	3, 4, 5, 7, 8, 10	Проблемні завдання: 1. У чому полягають заслуги молодогограматизму? Чим зумовлені слабкі боки молодогограматичного напрямку? 2. Вкажіть спільне й відмінне в мовознавчих концепціях Школи «слів і речей», Школи естетичного ідеалізму й неолінгвістики.	5	березень
<p><b>Тема 4.</b> Лінгвістична концепція Ф. де Соссюра. Структуралізм і генеративізм. 1. «Курс загальної лінгвістики» і його значення для сучасного мовознавства. Філософські основи лінгвістичної концепції. Основні положення теорії Соссюра. 2. Мова як система знаків. Три аспекти мови: лінгвальна діяльність, мова і мовлення. Вчення про синхронію і діахронію. Знаковий характер мови. Зовнішня і внутрішня лінгвістика. Вчення Соссюра як теоретична база структуралізму. 3. Празька лінгвістична школа. 4. Глосематика (копенгагенський структуралізм) 5. Дескриптивна лінгвістика 6. Генеративізм.</p>	Лекція, практичне заняття, самостійна робота №1	3, 4, 5, 7, 8, 10	1. У чому полягає новизна теорії Ф. де Соссюра та його вплив на розвиток мовознавства у XX ст.? 2. Чим зумовлена поява структуралізму?	10 б.	березень
<p><b>Тема 5.</b> Постструктуралістичне мовознавство. (Мовознавство на сучасному етапі). 1. Когнітивна лінгвістика. 2. Комунікативна лінгвістика. 3. Лінгвістика тексту.</p>	Лекція, практичне заняття, тестова робота	3, 4, 5, 7, 8, 9, 10	1. Назвіть напрями, які розвиваються в мовознавстві нашого часу. 2. Які праці з	10б.	березень

<p>4. Функціональна лінгвістика.</p> <p><b>Тема 6.</b> Мова і суспільство.  1. Природа, сутність і функції мови.  2. Соціальна зумовленість мовних явищ. Поняття про мовну норму.  3. Мова як засіб соціальної, національної і культурної ідентичності.  4. Соціолінгвістика.</p> <p><b>Тема 7.</b> Мова і мислення.  1. Проблема співвідношення мови і мислення. Менталістика як наука, що вивчає взаємозв'язки мови, мислення і свідомості.  2. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Нейролінгвістика.  3. Роль мови у процесі пізнання.</p> <p><b>Тема 8.</b> Мова і мовлення.  1. Мова і мовлення як два аспекти мовної діяльності.  2. Одиниці мови і мовлення на всіх рівнях мовної системи, їх співвідношення.  3. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.  4. Психолінгвістика – наука про мовну діяльність.</p> <p><b>Тема 9.</b> Знакова природа мови.  1. Мовознавство і семіотика. Загальне поняття знака і знакової системи.  2. Типологія знаків.  3. Основні властивості (ознаки) знаків.  4. Своєрідність мови як знакової системи.  5. Знаки, субзнаки і суперзнаки, їх функції.</p> <p><b>Тема 10.</b> Структура і система мови.  1. Системний характер мови.  2. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями.  3. Структура мови. Основні й проміжні рівні мови.</p> <p><b>Тема 11.</b> Мова та історія.</p>	<p>№1</p> <p>Лекція, практичне заняття</p> <p>Лекція, практичне заняття</p> <p>Лекція, практичне заняття</p> <p>Лекція, практичне заняття</p> <p>Лекція, практичне заняття</p> <p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>4, 5, 8, 10</p> <p>4, 5, 8, 10</p> <p>4, 5, 8, 10</p> <p>4, 5, 8, 10</p> <p>4, 5, 8, 10</p> <p>4, 5, 8, 10</p>	<p>функціональної та комунікативної лінгвістики, з'явилися останнім часом?</p> <p>1. Які напрямки лінгвістики пов'язані із вигникненням 3 точок зору на природу мови?</p> <p>1. Як одиниці поняттєвого мислення пов'язані з мовними одиницями?</p> <p>1. Як співвідносяться одиниці мовного і мовленнєвого рівнів?</p> <p>1. У чому особливість мови як знакової системи?</p>	<p>5</p> <p>5</p> <p>5</p> <p>5</p> <p>5</p>	<p>квітень</p> <p>квітень</p> <p>Квітень</p> <p>квітень</p> <p>Травень</p> <p>Травень</p>
--	---	---	---	--	---

1. Мова як явище, що історично розвивається. Темпи мовних змін і розвиток мови. 2. Синхронія і діяхронія. 3. Зовнішні причини мовних змін. 4. Внутрішні причини мовних змін.	практичне заняття	8, 10			ь
<b>Тема 12.</b> Методологія та методи дослідження мови. 1. Загальнонаукові способи дослідження: спостереження, експеримент, моделювання. Дедукція й індукція, аналіз і синтез у лінгвістичних дослідженнях. 2. Поняття про метамову опису мови. 3. Класифікація методів лінгвістичних досліджень. 4. Характеристика методів лінгвістичного аналізу.	Лекція, практичне заняття,	4, 5, 8, 10			травень

#### **6. Система оцінювання курсу**

Загальна система оцінювання курсу	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів.
Вимоги до письмової роботи	Передбачені 2 самостійні роботи (№1 – 10 б.; №2 - 10 б, два письмових підсумкових тестування (10 балів за кожне тестування) (максимум 40 балів).
Семінарські заняття	Оцінюються відвідуваність усіх 18 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 10 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з коефіцієнтом 2.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин, при виконанні завдань самостійної та контрольної робіт, а також бали підсумкового тестування.

#### **7. Політика курсу**

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час іспиту (модуль 2). Допуск до іспиту передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (зокрема й на лекційних), активність студента під час практичного заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

Студент, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем,

виконання індивідуальних завдань).

### **8. Рекомендована література**

1. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови. Київ, 2009. 192 с.
2. Бацевич Ф. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 240 с.
3. Ковалик І.І., Самійленко С. П. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичної думки. Київ: Вища школа, 1985.
4. Кодухов В.И. Общее языкознание. Москва: Высш. школа, 1974. С.4-13.
5. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: Академія, 2003.
6. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства: Підручник.– Київ: Академія, 2006. 424 с.
7. Куранова С.І. Основи психолінгвістики: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 208 с.
8. Дж. Лайонз. Язык и лингвистика. Вводный курс: Пер. с англ. Москва: Едиториал УРСС, 2004. 320 с.
9. Селіванова О.О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ, 1999.
10. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Київ, 1996.

**Викладач** \_\_\_\_\_